
Rozhovor s Mgr. Josefem Radimeckým na téma Užívání drog a genderové rozdíly

---

Rozhovor s Mgr. Josefem Radimeckým na téma Užívání drog a genderové rozdíly

Více informací o Mgr. Josefu Radimeckém, MSc. ZDE

12. dubna se na III. interní klinice 1. lékařské fakulty a Všeobecné fakultní nemocnice konala jednodenní konference na téma „Užívání drog a genderové rozdíly“. Zazněla zde nějaká fakta nebo výsledky výzkumů, z kterých jste byl překvapen či šokován?

Protože pracuji v oboru adiktologie od roku 1992, tedy prakticky od počátků jeho formování v České republice, nedá se říct, že by mě některé ze sdělení prezentovaných na konferenci překvapilo či šokovalo. Nicméně, potěšilo mě konstatování naší kolegyně Dr. Lindy Cusick ze skotské University of Paisley, že české adiktologické služby jsou v kontextu Evropské unie relativně úspěšné právě ve vztahu k ženám – uživatelkám návykových látek. Zatímco v zemích Evropské unie tvoří ženy v průměru 20 % všech klientů služeb pro uživatele drog, u nás jich je zhruba 29 %. A to je vzhledem k řadě existujících, zejména sociálně determinovaných překážek, jež ženám často brání vyhledat odbornou pomoc v souvislosti s užíváním návykových látek, skutečně úspěch.

Většinu příspěvků přednesly na konferenci ženy. Je to náhoda nebo se genderovým výzkumem v adiktologii zabývá více žen?

Genderová problematika je konstruktem, jenž je připisován zejména tzv. feministickému výzkumu a výrazně se zaměřuje (byť nejenom) na postavení a roli žen v současné společnosti a jeho praktickým dopadům v různých oblastech našeho života. Patrně i proto zde hlavní slovo měly ženy. Ale z narůstajícího počtu mužů, kteří se problematice gender ve vztahu k užívání návykových látek nejenom u nás zabývají, lze usuzovat, že se tato situace může do budoucna změnit.

Otázka z panelové diskuse je zajímavá: Myslíte si, že současná společnost podporuje závislost u žen? Zvyšuje se počet uživatelů drog? Pokud ano, čím je to způsobeno?

Závislost může mít celou řadu podob – nemusí jít jen o tu na užívání návykových látek, ale například i o závislost ekonomickou či na partnerovi. Účastníci konference se shodli, že současná společnost, jež se snaží udržovat zavedené společenské stereotypy – zjednodušeně řečeno ženy jako hospodyňky a ochránkyně rodinného krbu a muže jako živitele a pána rodu - skutečně přispívá k nárůstu počtu žen, jež mají problémy s užíváním návykových látek. Pokud mluvíme o návykových látkách, nejde jen o ilegální drogy, ale také o alkohol a návykové léky, jež jsou v současné době stále hojněji předepisovány ve velké míře právě ženám.

Ze statistik také vyplývá, že na rozdíl od žen, které častěji unikají k uklidňujícím lékům, muži jsou většími konzumenty konopných drog (marihuana, hašiš..). Souvisí to s ženskou a mužskou psychikou nebo jaké je pro to vysvětlení?

Faktorů, které k tomu pravděpodobně přispívají, je celá řada. Jedním z hlavních je patrně otázka rozdílné dostupnosti konopných drog (buď pěstování pro vlastní potřebu nebo nákup na černém trhu) a léků s psychotropními účinky. Navíc má naše společnost tendenci nahlížet na ženy užívající ilegální drogy jako na více zkažené, než je tomu v případě mužů. Pro ženy je tedy zřejmě snazší užívat spíše léky, než produkty distribuované na ilegálním trhu. Ale záleží i na celé řadě dalších okolností biologického, psychologického a sociálního charakteru.

Absolvoval jste roční postgraduální kurz Drug use – evidence based interventions and policies na Imperial College v Londýně a řadu odborných stáží u nás i v zahraničí. Srovnajme například Českou republiku s Velkou Británií – jsou podmínky a příležitosti, jež společnost pro ženy a muže vytvářejí, srovnatelné?

Domnívám se, že mezi oběma zeměmi jsou výrazné rozdíly, které lze patrně zčásti přičíst skutečnosti, že v České republice byl – na rozdíl od Velké Británie - nadlouho přerušen demokratický vývoj. Ten se pochopitelně odrazil i do postavení žen ve společnosti. Ve Velké Británii se lze potkat patrně s větším počtem emancipovaných a na mužích nezávislých žen, které nejsou platově diskriminovány oproti mužům jako u nás a mají více příležitostí uplatnit se ve společnosti. Jeden příklad za všechny – na rozdíl od ČR měla Velká Británie ministerskou předsedkyni...

Vraťme se ještě na březnovou konferenci, kde se mluvilo také o překážkách, které brání drogově závislým ženám vyhledat odbornou pomoc. Do léčby nastupují muži verus ženy v České republice s poměrem 2,5:1. Můžete čtenářům objasnit, které bariéry to jsou především?

Těch překážek je celá řada. V první řadě k nim patří tzv. dvojí deviace, což znamená, že naše společnost má tendenci odsuzovat lidi, kteří mají problémy s užíváním návykových látek a ta se v případě žen ještě stupňuje. Ženy – uživatelky návykových látek jsou tak vnímány jako morálně zkaženější, než jejich mužské protějšky. K dalším možným bariérám včasného vyhledání odborné pomoci může u žen patřit odpovědnost za plnění jejich domácích povinností jako partnerek

a matek. Obava z toho, kdo se bude po dobu jejich léčby starat o dítě, případně strach, že jim dítě bude odebráno z péče nebo obava z ostudy plynoucí z přiznání problémů s užíváním návykových látek a tak dále.

Kdo má větší potíže při abstinenci od návykových látek – muži či ženy nebo je to spíše individuální záležitost?

To je pravděpodobně spíše velmi individuální záležitost, jež je ovlivněna komplexem biologických, psychologických a sociálních faktorů. Nicméně, zahraniční výzkumy naznačují, že ženy, které se v důsledku užívání návykových látek potýkají s problémy, méně často než muži podstupují léčbu, ale když do ní nastoupí, jejich výsledky a míra úspěšnosti je víceméně stejná. Zdá se ale, že pro ženy je jako prediktor udržení abstinence po léčbě mnohem významnější než u mužů skutečnost, zda léčbu řádně dokončí.

Podílel jste se na vzniku Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti. Do jaké míry kooperuje tato instituce s Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogové závislosti (EMCDDA), zda-li vůbec?

České monitorovací středisko spolupracuje s Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogové závislosti poměrně úzce a co víc, je již několik let hodnoceno jako jedno z nejlepších ze všech zemí Evropské unie. Hlavní část spolupráce spočívá v předkládání výročních zpráv o situaci ve věcech drog v České republice, ale české středisko je tím evropským často využíváno i jako modelové pracoviště, kam přijíždějí na odborné stáže odborníci z dalších zemí Evropy či bývalého Sovětského svazu.

Lucie Horáčková, autorka je spolupracovnicí redakce